

ציד הקנים

אם פרצוף עקום, אל תכעס על הראי' — פתנס רוטי עתיק, שנוגד עם אותו כטיסמה בראש ספרו, המפנק הכללי.

ב אחד משכטי אפריקה קיימת שיטה מצוינת וזולה של ציד קופים. דרושים רק שני ובקבוק בעל צוואר צר. השני מונח בבקבוק הפתוח, והבקבוק עצמו קבוע למקומו. הקוף, האוהב שופים מאד מאד, מתקרב בוהירות, רואה שאין איש ומשחיל בתרועה-נצחון את ידו לבקבוק. אחרי שתפס את השניף המתוק, מנסה הקוף להוציא מן הבקבוק את היד הקמוצה מסיבבי פרי הגנוב. אולם הדבר אינו אפשרי. צוואר-הבקבוק אמנם די רחב כדי שהיד הריקה תעבור בעדו, אך האגרופ הקמץ גדול מדי. הקוף נלכד במלכודת. אמנם, זוהי רק מלכודת פסיכרית לוגית. שהרי די לו לקפו לפתוח את ידו ולהרפות מן השניף כדי להציל את עצמו. אלא שהקוף אינו מכוון לוותר על השניף. הוא מנסה ומנסה להוציא, עד שהוא נלכד בידי הכושים הי מביאים אותו לגן-החיות. קוף זה מזכיר לי מאד מפלגה ישראלית.

★ ★ ★

שלוש פעמים בשנה האחרונה מצאו את עצמן מפלגות ישראליות במלכודת קופים. כמו קופים לכודים נאלצו לבלות את מערומיהן לצבור הרחב, מפני שלא יכלו להרפות מן השניף שהחזיקו באגרופן הקמץ. ידיהן נשארו תקועות בבקבוק ששמו קואליציה.

בפעם הראשונה נאלצה מפ"ם להוסיף לשבת בממשלה שניהלה את מיבצע-סיני, אשר אביו הרוחני לא היה אלא מנחם בגין. בפעם השנייה נאלצו אחדות-העבודה ומפ"ם לנצח על הנסיגה מעזה ומשארם אל-שייך, שהיתה סטירת-לחי לשתיהן. בפעם השלישית נשארו אחדות-העבודה ומפ"ם בממשלה ש- קיבלה על עצמה חגיגת השתלט במערכת האמריקאית נגד ברית-המועצות, ארץ שהיא — בפי שתי מפלגות אלה — מולדת הסוצי-אליים והתגלמות עולם-המחר.

קל מאוד להצביע על שתי המפלגות וללעוג להן. אולם באותו גן החיות יושבות גם שאר המפלגות. המפלגות הדתיות ישבו ויושבות בממשלה של מגדלי-חזירים ומחללי-שבת. הציונים הכלליים ישבו בממשלה שהעבירה בהתמדה את רכוש האומה לידי הטרמסטים ההס-דרותיים, תוך זריקת כמה פירוים לל-יתנים פרטיים שעזרו למיבצע.

מפא"י עצמה מורכבת מתת-מפלגות רבות, שכל אחת מהן לכודה בצוואר-בקבוק משלה. דויד בן-גוריון אמנם הוציא פעם את ידו וגמלט לשה'בוקר, אולם בזכרו את השניף חזר מיד והשויל את ידו חזרה לבקבוק. חרות לא ישבה מעולם בממשלה. הדבר נובע במידה רבה מאופיים של בן-גוריון ובגין — שני יסודות כימיים שאינם מת-מוגים. אולם גם חרות השחילה את ידיה לתוך כמה וכמה בבקבוקים ציוניים בחוץ לארץ, ולפתח כמה מידיה הקטנות יותר בארץ היו רוצות מאד לתפוס שופים. נשי ארת רק מק"י, הבוה לזושים מקומיים שידיה שלוחות עמוק בבקבוקים בינלאומיים.

זוהי התערובה. שורה ארוכה של קופים, שכל אחד מהם מחזיק את ידו בבקבוק ומפנה אליו את החלק הצבעוני המשעשע ביותר של הקוף.

★ ★ ★

ישנם אנשים ממיזמים, מסוג כותבי המאמרים הראשיים בהארץ, המתרגלים על תופעה זו. הם מדברים בהתרגשות על בגידה בעקרונות, על הקרבת אידיאלים למען יתרונות מורייים, ועל עוד אבסטיחים צהובים מסוג זה. אפשר לקנא בתמימותם. כי כל המדבר כך, פשוט אינו

בגילגולים קודמים, זמן רב לפני שהמדינה חדלה להיות סיסמה.

ההסתדרות הציונית לא היתה מעולם מדינה-בדרך. לא היו לה חברי-פרטים. היא היתה תמיד פדרציה של מפלגות. לעתים קרובות חילקו לעצמן המפלגות את התקי-ציבים והמשרות מבלי לטרות אפילו לקיים בחירות. הדבר נעשה פשוט על פי הסכם פרטי בין עסקני המפלגות. כך גולדה שיטת המפתח המפלגתי.

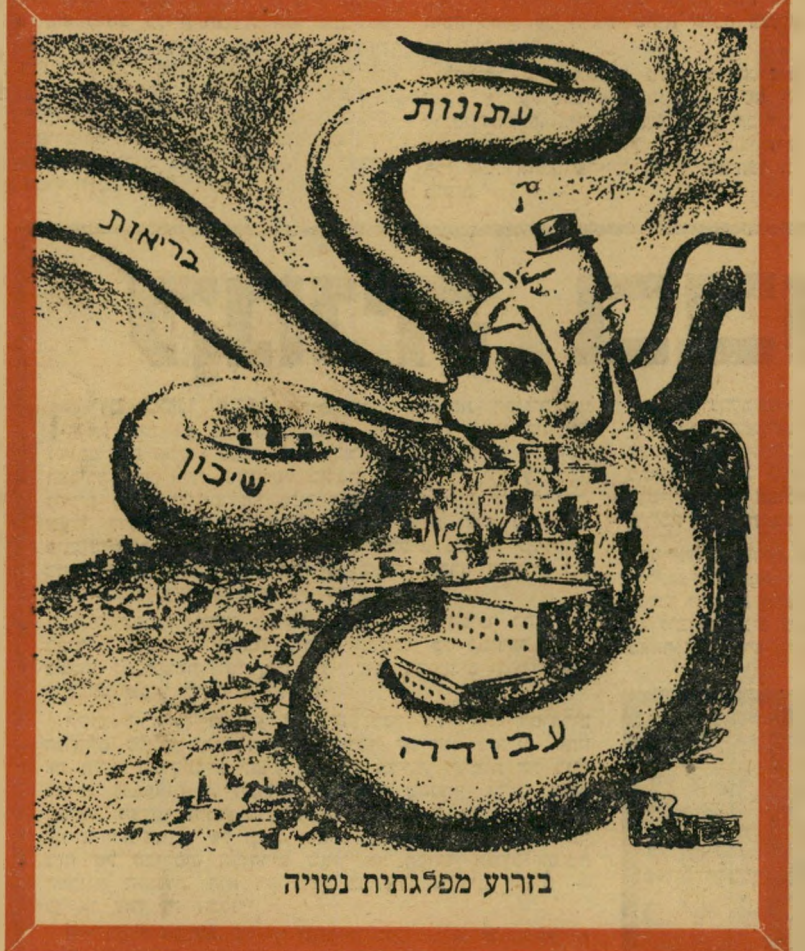
הציוני הפשוט לא היה אזרח של ההסתדרות הציונית. הוא היה אזרח של מפלגתו. בציוני לא היה לו קיום מאורגן מחוץ למפלגה.

זה היה השלב הראשון בתהליך ההיחצרות

מכין את מהותה של החיה המזוהה הנקראת בישראל, משום מה, בשם „מפלגה“.

בחברה דימוקראטית נורמלית, „המפלגה“ היא אגודה של בוחרים, ששום דבר אינו מאחד אותם זולת השקפת-עולם מסוימת, צרה או רחבה. היא רוצה לתפוס את הי-שלטון, או להחזיק בו, כדי להגשים את המטרות הנובעות מהשקפה זו. היא רוצה להשליט את היוזמה הפרטית, או את העברת אמצעי-הייצור לידי החברה, או את מצוות הדת, או את הצמחונות.

לא תמיד המטרה נשגבת ועילאית. יש מפלגות הרוצות רק בהעלאת שיעורי המכס, או בהורדת מס-ההכנסה. בחברות חתיקות, הנמצאות בפינות שקטות של העולם, יש

בזרוע מפלגתית נטויה

של המפלגות הקיימות כיום בישראל. השלב השני היה המשך חינוכי. בארץ קם ישבו ציוני. היה צורך להטיל מרות על בניו. הממשלה היתה בידי הבריטים, המש-טרה והצבא היו זרים, ולרוב עוינים. היה צורך במסגרות מרותיות חדשות ויעילות. מאחר שההסתדרות הציונית כמדינה-בדרך לא היתה אלא אגודה, לא יכלה גם להיות מסגרת מרותית. תחת זאת נמסר התפקיד למסגרות היעילות האמיתיות: למפלגות.

המפלגה הפכה למסגרת המטילה מרות על חבריה.

★ ★ ★

כך נקבעה סופית דמותה של המפלגה הציונית. היא לא היתה עוד אגודה של אזרחים לשם השפעה על דמות המשטר. להיפך. היא היתה חלק מן המשטר לשם השגת מרות על האזרח. „מפלגת-פועלים“ היתה מסגרת שקיבלה את הזכויות להטיל את מרותה על הפועלים. מפלגה בורגנית היתה מסגרת שקיבלה על עצמה להטיל (ביעילות הרבה יותר קטנה) מרות על הבורגנים. איך אפשר היה להטיל מרות

וההבדלים בין המפלגות קטנים מאד. אולם מהותה של המפלגה אינה משתנה גם שם: היא אגודה של בוחרים. היעד הוא השלטון הפוליטי. שדה-הקרב הוא הקלפי. הנשק הוא פתק-הבוחר.

מפלגה כזאת היא כבשה תמימה לעומת המפלגת הטורפנית המפ-תובכת ב'גונגל של ישראל, וזו קוראת לעצמה „מפלגה“ כדי להטעות עובדי-אזרח תמימים.

★ ★ ★

המפלגת המפלגתית הישראלית לא הולדה באופן מקרי בדמותה זו. יש לה היסטוריה. בארצות אחרות קדמה המדינה למפלגות. האנשים, שהיו אזרחי המדינה, הקימו להם את המפלגות. המדינה עמדה תמיד מעליהן. כדי להכין את המפלגה הישראלי, צריכים לזכור שכאן קרה ההיפך. המפלגה קדמה למדינה. כל המפלגות הקיימות היו מפלגות ציוניות, או בגילגולן הנוכחי או

בלי ממשלה? נוצרה שיטה מסר עפת וגאונית, שלא היה לה תקדים בעולם: לשכת-העבודה, קופת-חולים, העתון, הוצאת-הספרים, בית-הספר, גן-הילדים, החבראי קרישא, בית-הכנסת, חברת-הי-שיכון, יחידת ההגנה, הקרן הלי-אומית, קופת-החסכון, אגודת הי-משכנתאות, חברת-השיווק, תנו-עת-הנוער, קבוצת-הכדורגל — כל אלה ומאות מנגנונים אחרים הפכו לאברים של המפלגת המפלגתית, כשמטרתן העיקרית אינה לשרת את האזרח אלא להטיל עליו את מרות המפלגה.

הקמתה של מדינת-ישראל יכלה להיות נקודת-מפנה. המדינה יכלה לפתוח דף חדש, לקבור תחתיה את המפלגות. להוליד במי-קומן מפלגות אמיתיות — ארגוני-בוחרים בעלי מגמות פוליטיות. אולם מהפכה כזאת לא יצאה לפועל. הנוער היה עסוק בחזית, העם היה אחוז חרדת-קודש, כאשר התכנסו עסקני המפלגות והקימו את מסגרות המדינה בדמותם ובצלמם — מהדורה חדשה של מוסדות התנועה הציונית.

מוסדות המדינה הפכו אף הם פדרציות של מפלגות. האזרח נשאר אזרח המפלגה. מי שלא היה משוכך במפלגה, לא היה לו מקום בחיי המדינה. הוא נשאר „בחוץ“ — יוצא-דופן, חתך, חשוד וזבוי.

כל אמצעי-השלטון נשארו בידי המפלגות. רק בשטח אחד היתה, כביכול, נסיגה — בית-הספר הפך ממלכתי. אולם בשאר הי-שטחים הלך המצב והחמיר. המפלגת המפ-לגתית הצמיחה לעצמה חוליות חדשות מיום ליום, כמו תולעת-קרץ במעי המדינה. כמו שיכונים מפלגתיים, על אדמת הלאום ובכספי האומה. אזרחים חדשים נמסרו לידי המפלגות המפלגתיות עוד בטרם דרכו על אדמת הארץ, כמו עבדים בימי קדם. ייבואם של המוני עולים חסרי-ישע הביא את משטרה-המפלגות לשיאים של שיעבוד. במידה שנעשו נטיונות להעביר אמצעי-שלטון מידי המפלגות לידי המדינה, לא היתה בהם שום שאיפה לשינוי המצב. היה זה רק נסיון פקחי להעבירן מידי המפלגות הקטנות לרשות המפלגת הגדולה ביותר, אשר מנגנון-המדינה עצמו הוא אבר מאברי גופה.

★ ★ ★

זוהי דמות המפלגות, המתקשות לקרוא לעצמן בשם „מפלגות“. אדומה או שחורה, אפורה, כחולה או חסרת-צבע — הגוונים רבים, המהות שווה.

בין כל זרועות התמנון ישנה גם זרוע הדומה למפלגה אמיתית. זוהי הזרוע העוסקת בבחירות ושולחת עסקנים לכנסת. אולם לרוע המזל כל דמיון בינה לבין מפלגה אמיתית אינו אלא כוונ. המפלגה היא ארגון חלונטארי — ארגון המבוסס על רצון חופשי. האזרח בוחר במפלגה הנראית לו קרובה ביותר להשקפתו, והוא קובע גם את הרכב מוסדותיה. האזרח הישראלי אינו מעצב את דמות מפלגתו יותר משעיצב יונה הנביא את דמות הלוחיתן שבלע אותו.

האזרח בוחר בעד מפלגתו מפני שהוא מתפרנס בחסותה, שוכן בשיכונה, חותם מאונס על עתונתו ומקווה לקבל טיפול ליבלותיו בקופת-החולים שלה. הוא מוסר לה את פתק-הבוחר שלו, כפי שהוא מוסר לה את שאר זכויותיו.

בשלב המפלגת עצמה, הזרוע המפלגתית שלה אינה חשובה ביותר. זוהי אחת מי-רועותיה הפחות חשובים. אמנם, אסור לה להניח אותה, כי אחת לארבע שנים נערכות בחירות, ובבחרות אלה נקבעים נתונים להחלטת המפתח לחלוקת השלל בין המפ-